

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 września 2013 roku w sprawie z powództwa Z. W. przeciwko S. S. o zapłatę Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w punkcie 1. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 337,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lipca 2013 r. do dnia zapłaty, w punkcie 2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w punkcie 3. przyznał i nakazał wypłacić radcy prawnemu E. K. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.952 zł – w tym kwotę 552 zł tytułem podatku VAT – jako wynagrodzenie za udzielenie powódce nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, w punkcie 4. przyznał i nakazał wypłacić adwokat H. Z. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.952 zł – w tym kwotę 552 zł tytułem podatku VAT – jako wynagrodzenie za udzielenie pozwanemu nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, a w punkcie 5. nie obciążył powódki obowiązkiem zapłaty na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nie uiszczonej opłaty od pozwu.

Apelacje od powyższego orzeczenia wniosły obie strony postępowania.

Pozwany zaskarżył wskazany wyrok w zakresie punktu 1., zarzucając naruszenie art. 405 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pozwany uzyskał korzyść majątkową kosztem powódki poprzez uiszczenie niższej niż powódka łącznej kwoty z tytułu opłat eksploatacyjnych mieszkania położonego w Ł. przy ul. (...) przez cały okres wspólnego zamieszkiwania stron w lokalu, w sytuacji gdy wobec uniemożliwienia pozwanemu korzystania z lokalu przez powódkę pozwany nie zamieszkiwał w nim nieprzerwanie przez cały ten okres, ponosząc jednak koszty jego utrzymania, przez co nie został bezpodstawnie wzbogacony kosztem powódki.

W konkluzji do tak sformułowanych zarzutów pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu przed Sądem II instancji według norm przepisanych. Pełnomocnik pozwanego oświadczył, że koszty te nie zostały uiszczone w całości lub w części.

Z kolei powódka zaskarżyła przedmiotowy wyrok w części oddalającej powództwo, tj. w zakresie punktu 2., zarzucając:

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków J. W., E. B., V. S., T. W., K. G., domniemywając, że pełnomocnik powoda spóźnił się z powołaniem tych dowodów,

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek: niezastosowania przez Sąd art. 322 k.p.c., pomimo że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego były podstawy do jego zastosowania, naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewystarczający, tj. niewskazanie, dlaczego Sąd nie dał wiary stronie powodowej w sprawie poniesienia opłaty za odstępną działkę na N., wartości naniesień na działkę na N., nakładów na mieszkanie przy ul. (...) w Ł., błędne przyjęcie, że z aktu notarialnego sporządzonego jako darowizna na rzecz pozwanego nie wynika służebność osobista na rzecz P. S., a co za tym idzie, że powódka nie opiekowała się ojcem pozwanego i nie powinna mieć z tego wymiernej korzyści finansowej, orzeczenie w sposób sprzeczny z doświadczeniem życiowym, że po 11 latach życia w konkubinacie z pozwanym nakłady powódki na majątek pozwanego wynosiły 337,75 zł.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części oddalającej powództwo i zasądzenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, a nadto, przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym udzielonego z urzędu nieopłaconego w całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów nieopłaconej w całości ani w części pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Na terminie rozprawy apelacyjnej w dniu 29 maja 2014 r. pełnomocnicy stron podtrzymali swe stanowiska w sprawie, a pełnomocnik pozwanego wniósł dodatkowo o oddalenie apelacji powódki, składając jednocześnie odpis dokumentu dotyczącego śledzenia przesyłki celem wykazania bezzasadności zarzutu apelacyjnego powódki naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. co do oddalenia wniosku dowodowego powódki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje nie są zasadne i podlegają oddaleniu w całości.

Zaskarżone orzeczenie należało uznać za prawidłowe, stanowiące wynik właściwej oceny zebranego materiału dowodowego. Przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia motywy tej oceny nie wykazują nieprawidłowości w rozumowaniu, błędów logicznych bądź też niezgodności z doświadczeniem życiowym. Z tego względu Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia, a w konsekwencji przyjmuje za swoje, uznając za zbędne powielanie ich w treści niniejszego uzasadnienia.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że nie ma racji powódka kwestionując decyzję Sądu I instancji o oddaleniu wniosków o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków, zawartych w piśmie złożonym na rozprawie w dniu 20 czerwca 2013 r. – jako spóźnionych. W tym względzie słusznie Sąd I instancji prawidłowo wyjaśnił, że na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2013 r. strony zostały zobowiązane – pod rygorem pominięcia w dalszym toku postępowania – do przedstawienia ostatecznych stanowisk w sprawie, przy czym pełnomocnik powódki był zobowiązany to uczynić w terminie 14 dni od otrzymania pisma pełnomocnika pozwanego. Stosowne pismo pełnomocnika pozwanego wpłynęło do Sądu w dniu 30 kwietnia 2013 r. wraz z potwierdzeniem jego nadania do pełnomocnika powódki. Potwierdzenie to również nosi datę 30 kwietnia 2013 r. (k. 90). Wobec tego złożenie pisma na rozprawie w dniu 20 czerwca 2013 r., czyli około półtora miesiąca od otrzymania pisma strony przeciwnej, ocenić należy jako spóźnione. Uzasadnia to pominięcie wniosków dowodowych zawartych w tymże piśmie. Wbrew wreszcie twierdzeniom powódki świadkowie, których przesłuchania domagała się w swym piśmie z dnia 20 czerwca 2013 r., nie zostali wezwani na rozprawę w tym dniu i nie stawili się. Z tych względów nie sposób podzielić zarzutu powódki odnośnie naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. ani art. 207 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 3 maja 2012 r. Uzasadnienie sformułowanego w apelacji zarzutu wskazuje na intencję zgłoszenia naruszenia ostatniego z wymienionych przepisów.

Nie sposób podzielić również stanowiska powódki, wedle którego Sąd I instancji naruszył zasadę zawartą w art. 233 § 1 k.p.c., który nakazuje, aby sąd oceniał wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Rejonowy wydając wyrok wziął pod uwagę zebrane dowody i przeanalizował je, wskazując, jakie okoliczności uznał za udowodnione i na jakich w tej mierze oparł się dowodach. W szczególności trafnie ocenił materiał dowodowy dotyczący pochodzenia środków, z jakich zostało sfinansowane nabycie prawa dzierżawy działki położonej przy ul. (...) i przekonująco wyjaśnił, dlaczego uznał, że na ten cel zostały przeznaczone pieniądze pochodzące ze sprzedaży nieruchomości w H.. Przemawia za tym m.in. sekwencja wydarzeń, tj. wcześniejsza sprzedaż nieruchomości w H., uzyskanej w drodze darowizny poczynionej jedynie na rzecz pozwanego, oraz następujące w tym samym roku pozyskanie działki przy ul. (...). Sąd I instancji odniósł się również do poniesionych przez powódkę nakładów na lokal przy ul. (...) i trafnie uznał, że przedstawione przez nią nakłady stanowią w istocie rzeczy ruchome, które powódka może zabrać z lokalu, do którego ma swobodny dostęp. Uniemożliwia to rozliczenie tychże nakładów w niniejszym postępowaniu, skoro znajdują się one nadal w posiadaniu powódki.

Nie ma także racji powódka podnosząc, że Sąd I instancji błędnie uznał, iż z umowy darowizny na rzecz pozwanego nieruchomości w H. nie wynika służebność osobista na rzecz jego ojca. Z okoliczności tej powódka wywodzi wniosek o przysługiwaniu jej w związku opieką nad ojcem „wymiernych korzyści finansowych”. Nawet bowiem gdyby uznać twierdzenie to za prawdziwe to podkreślenia wymaga fakt, że służebność ta jako służebność osobista wygasła wraz ze śmiercią uprawnionego, tj. P. S., który zmarł w 1994 r. Zatem w chwili sprzedaży tejże nieruchomości w 1999 r. nie była już ona obciążona służebnością osobistą. Konsekwentnie nabycie prawa dzierżawy działki przy ul. (...) nie mogło pochodzić ze środków, które w jakiejś mierze przysługiwały powódce, jako osobie opiekującej się uprawnionym.

Wbrew twierdzeniom apelującej w rozpoznawanej sprawie brak było również podstaw do zastosowania art. 322 k.p.c. Stosownie do tego przepisu jeżeli w sprawie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Oznacza to, że w takim przypadku ustalenie konkretnej wysokości rozliczeń pomiędzy wzbogaconym a zubożonym może być oparte na ocenie sądu uwzględniającej wszystkie okoliczności sprawy, pomimo braku ścisłego udowodnienia wysokości żądania. Ocena ta nie może jednak pozostawać w oderwaniu od zgromadzonego materiału dowodowego, a przeciwnie, powinna znajdować w nim uzasadnienie. Powołany przepis nie może też zastępować beczynności strony w dowodzeniu dochodzonego odszkodowania (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 listopada 2013 r., sygn. akt I ACa 633/13, opubl. Lex). Nie należy go także stosować, gdy strona powodowa nie zgłosiła dowodów w ustawowym terminie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt I ACa 1493/12, opubl. Lex).

Niezasadny okazał się także podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia art. 405 k.c. wskutek uznania, że pozwany uzyskał korzyść majątkową kosztem powódki poprzez uiszczenie niższej niż powódka łącznej kwoty z tytułu opłat eksploatacyjnych dotyczących wspólnie zajmowanego mieszkania położonego w Ł. przy ul. (...). Apelujący wskazał, że wobec uniemożliwienia mu korzystania z lokalu przez powódkę pozwany nie zamieszkiwał w nim nieprzerwanie przez cały okres podlegający rozliczeniu, a mimo to ponosił koszty jego utrzymania. W pierwszej kolejności zauważenia wymaga, że pozwany jest najemcą wskazanego lokalu i z tego względu obciążają go koszty wynajmu i eksploatacji wskazanego lokalu bez względu na to, czy z niego korzysta, czy też nie. Co ważniejsze jednak, zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na ustalenie, w jakich okresach zamieszkiwanie przez pozwanego w tymże lokalu było utrudnione. Również w apelacji pozwany nie precyzuje, od kiedy i jak długo powódka uniemożliwiała mu dostęp do wskazanego lokalu. Powyższa okoliczność nie pozwala na poczynienie ewentualnej korekty rozliczenia kosztów eksploatacji mieszkania ul. (...) zgodnie z żądaniem apelacji pozwanego.

Konkludując w ocenie Sądu odwoławczego Sąd I instancji dokonał poprawnego rozliczenia wydatków poniesionych przez obie strony w trakcie trwania ich nieformalnego związku w oparciu o konstrukcję bezpodstawnego wzbogacenia ujętą w art. 405 i nast. k.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił obie apelacje.

Zważywszy na wynik kontroli instancyjnej o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconego zastępstwa procesowego udzielonego pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, obliczonych na podstawie § 6 pkt 1 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 461).

W toku postępowania drugoinstancyjnego powódka korzystała z przyznanej z urzędu pomocy prawnej radcy prawnego E. K.. Z tego względu Sąd Okręgowy na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 637) przyznał i nakazał wypłacić na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 738 zł obejmującą podatek VAT w wysokości 23% - § 2 i § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490).